

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد همه سر به سر تن به کشتن دهیم
بدین بوم و بر زنده یک تن مباد از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Economic

اقتصادی

والنتین کاتاسونوف * (Valentin Katasonov)

برگردان از: ا. م. شیری

۲۲ فبروری ۲۰۱۳

چاله های سیاه اقتصاد جهانی

(بخش نخست)

علائم و انواع پیرامونی ها

پیرامونی ها، مهمترین عناصر مکانیزم مدرن اقتصاد جهانی به حساب می آیند. پیرامونی ها به آن دسته از کشورها و سرزمین ها اطلاق می شود که دارای مشخصات زیر می باشند:

- امر حفاظت از محرمانه بودن اقدامات مالی، تجاری و دیگر عملکردهای اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی ثبت شده در این کشورها و سرزمینها را تأمین می کنند («صلاحیت رازداری»);

- برقراری نظام مالیاتی مطلوب، در حد پائین یا حتی برابر با صفر برای اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر کشورها (ایجاد پناهگاه مالیاتی).

البته، یک فهرست جامع و واحدی از پیرامونی ها وجود ندارد. هر کشور، هر سازمان بین المللی، بعضا هر مؤسسه ای در چهارچوب یک کشور، فهرست پیرامونی های خاص خود را تنظیم می کند. شمار پیرامونی ها امروز به دهها مورد می رسد: تا ۳۰ درصد کشورهای جهان به این یا آن شکل دارای علائم پیرامونی هستند. برخی کشورها صرفنظر از این که در فهرست پیرامونی ها قید نمی شوند، اما سرزمینهای (مناطق) دارای علائم روشن پیرامونی می توانند تحت صلاحیت آنها باشند. اولین «پناهگاههای مالیاتی» در ایالات متحده آمریکا و انگلیس ایجاد شدند. هم اکنون ۱۲ پیرامونی تحت صلاحیت انگلیس قرار دارد. ایالات متحده آمریکا دارای پیرامونی های «داخلی» (دلایر، وایومینگ) و جزیره ای می باشد. در منطقه اتحادیه اروپا بیش از ۱۰ حوزه حقوقی با علائم پیرامونی وجود دارد: هالند، موناکو، مالت، آندورا، لوکزامبورگ، لیختن اشتاین، قبرس، ایرلند...

سرزمینهای پیرامونی به سه گروه تقسیم می شوند.

۱- «هسته» آنگلساکسونی (جزایر حوزه کارائیب، جزایر نورماندی، ایرلند).

۲- کشورهای بنلوکس (هالند، لوکزامبورگ و همچنین، سوئیس).

۳- سایر پیرامونیهای جانبی، من جمله، قبرس.

امروز، وجود شبکه های پیچیده مالی در اقتصاد جهان مشاهده می شود. در ادبیات مخصوص، برخی کشورهای پیشرفته اقتصادی از نوع هالند و انگلستان را دارای صلاحیت همکاری غیررسمی در سرزمینهای پیرامونی می نامند. در این کشورها شرکتهایی ثبت می شوند، که به نوبه خود، در ارتباط با پیرامونیهای سنتی فعالیت می کنند. در کشورهای معتبر غرب چنین شرکتهایی را گاهی اوقات کمپانیهای درزگیر(واشر) می نامند. مثلاً، هالند دارای

سرزمینهای پیرامونی خاص خود در منطقه دریای کارائیب مثل اروپا، کوراسائو، سنت مارتن می باشد. لذا، تعداد شرکت‌های به اصطلاح پستی هالند، که هیچ حضور بازرگانی محسوسی در این کشور ندارند، به ۲۰ هزار واحد در سال ۲۰۰۶ می رسيد. ۴۳ درصد از ذی نفعان آنها، شرکت‌های وابسته به «پناهگاه های مالیاتی» سنتی، از قبیل جزایر آنتیل هالند، جزایر ویرجین بریتانیا، جزیره کیمن، قبرس، سوئیس هستند. علاوه بر آن، ۱۲ هزار و ۵۰۰ بنگاه ویژه مالی در کشور وجود داشت، که از طریق آنها، بنا به گزارش بانک مرکزی هالند، ۳۶۰۰ میلیارد یورو، یعنی ۸ برابر بیشتر از درآمد ناخالص ملی در سال ۲۰۰۲ به این کشور وارد شد. از اواسط سالهای ۲۰۰۰ شمار شرکت‌های مالی در کشور به ۴۲ هزار کمپانی بالغ شد که ۵ هزار و ۸۰۰ واحد آنها به واسطه شرکت‌های امانی مدیریت می شدند. با این وجود، هیچ یک از نهادهای رسمی بین المللی و ملی، هالند را کشور پیرامونی حساب نمی کنند.

پیرامونیه‌ها، واحدهای پایه ئی هستند که جریان مالی و سرمایه گذاری اقتصاد جهانی از طریق آنها عبور می کند. سالانه در حدود ۱۰-۱۲ تریلیون دالر سرمایه، یعنی، حجم صدور سرمایه از هالند، لوکزامبورگ و ایرلند بیش از میزان صدور آن توسط ایالات متحده آمریکا می باشد و سبد سرمایه گذاری از طریق جزایر دریای کارائیب و نورماندی یک و نیم برابر سبد سرمایه گذاری امریکاست.

سرزمینهای پیرامونی در عین حال مراکزی به حساب می آیند، که مؤسسات و شرکت‌های بسیاری از کشورهای جهان از آنجا مدیریت می شوند. کشورهای پیرامونی را اغلب «چاله های سیاه» اقتصاد جهانی می نامند. «چاله»، بدین سبب که منابع عظیم مالی مورد نیاز برای توسعه کشورها، از آنجا به مراکز پیرامونی سرازیر می شود. «سیاه» بدین معنی، که آنها به هیچ وجه شفاف نیستند و هیچگونه اطلاعاتی در باره عملیات و وضعیت مالی- دارائی شرکت‌های وابسته به سرزمینهای پیرامونی و ذی نفعان آنها وجود ندارد...

گزارش «تاکس یوستایس نت وُرک» (بعد از این «تین» م.): تصویر اقتصاد جهانی پیرامونی

بر اساس آخرین گزارش سازمان تحقیقات بین المللی «تین»، که به مطالعات مستقل در عرصه گریز از پرداخت مالیات مشغول است، در حسابهای بانکی حوزه های قضائی پیرامونیه‌ها، بدون احتساب دارائی های غیرمالی، مانند قایق‌های تفریحی، املاک و مستغلات، کاخها، اشیای تجملی گرانقیمت و آثار هنری، از ۲۱ تا ۳۲ تریلیون دالر موجود است. این مبلغ، حداقل معادل یک دهم حجم کل ثروتهای جهان است که طبق برآورد بانک اعتبارات سوئیس، ۲۳۱ تریلیون دالر (تا اواسط سال ۲۰۱۱) بوده است. حتی اگر ارزیابی حداقلی ۲۱ تریلیون دالر را در نظر بگیریم، آن نیز با مجموع تولید ناخالص ملی ایالات متحده آمریکا و جاپان برابری می کند. به خصوص این که، در حین برآورد وجوه موجود در سرزمینهای پیرامونی، فقط مبالغ واريز شده به حسابهای بانکی و بدون احتساب درآمدهای صاحبان حسابهای غیررسمی که به صورت بهره یا درآمدهای دیگر به دست می آورند، مورد ملاحظه قرار می گیرد. همچنین لازم به تأکید است، که برآوردهای مندرج در گزارش «تین»، بسیار بیشتر از مجموع برآوردهای قبل از آن در باره موجودی پیرامونی ها می باشد، که نهادهای مختلف به عمل آورده اند (هیچ یک از برآوردهای آنها از ۱۰ تریلیون دالر تجاوز نمی کند).

در گزارش «تین»، ارزش کل دارائی های تحت تسلط شرکت‌های پیرامونی در جهان (بیش از همه، دارائیهای بخش واقعی اقتصاد) مورد ارزیابی قرار نگرفته است. ممکن است که میزان چنین ثروتهائی، حداقل، از جمع کل حجم وجوه موجود در حسابهای بانکهای پیرامونی کمتر نباشد.

«تین» سازمانی است که به عقیده برخی تحلیلگران از باورهای سوسیالیستی پیروی می کند و به مخالفت با مناطق پیرامونی شهرت دارد. سرپرستی تحقیقات «تین» را، مک کینزی جیمس هنری، اقتصاددان ارشد سابق شرکت‌های

مشاوره ای بر عهده دارد. لازم به تأکید است، که که گزارش «تین»، اگر چه دو سال اخیر را در بر می گیرد، ولی در ماه جولای سال ۲۰۱۲ انتشار یافت.

تحلیلگران اقتصاد جهانی پیش بینی می کنند، که هدف گزارش «تین»، آماده سازی افکار اجتماعی برای حمله به بانکهای جهانی، از نوع حملات مؤسسات مالی امریکا و انگلیس به منظور اعمال فشار به بانکهای سوئیس در سال ۲۰۱۱ می باشد. بعضی از کارشناسان عقیده دارند، که «تین» خلاف آنچه که در نگاه اول به نظر می رسد، یک سازمان چندان مستقلی نیست. آنها رویکرد متفاوت «تین» نسبت به حوزه قضائی پیرامونی ها را مورد توجه قرار می دهند. مدت زیادی از این واقعیت نگذشته که در سالهای اخیر «تین» همراه با دولتهای امریکا، انگلیس و برخی کشورهای دیگر غربی با شدت خاصی به سوئیس و جزیره کیمن حمله می کند. افشای اطلاعات رسمی بانک محاسبات بین المللی (زوریخ)، صندوق بین المللی پول، بانکهای مرکزی و خزانه داری، قبل از هر چیز، اطلاعات اولیه برای محاسبات بودند. پژوهشهای شرکتهای حسابرسی به مثابه منابع تکمیلی مورد استفاده واقع شدند.

پیرامونیهایی اصلی در فهرست «تین»

قبل از انتشار گزارش مورد ذکر، «تین» اعلام کرد، که سوئیس همچنان به مثابه پناهگاه اصلی مالیاتی محسوب می شود. این کشور در مقایسه با دیگر کشورهای توسعه یافته، اطلاعات را با بی میلی علنی می سازد و مالیات گریزان را به مسؤلیت جلب می کند. به گزارش «تین»، جزیره کیمن، لوکزامبورگ، هنگ کنگ و امریکا پس از سوئیس در ردیفهای بعدی جدول رتبه بندی عدم شفافیت مالی قرار می گیرند. جزیره جرسی، جاپان، المان و بحرین در ادامه فهرست این جدول قرار می گیرند. رتبه بندی «تین» تصور موجود در باره پیرامونیهایی به مثابه کشورها و سرزمینهای واقع در خارج محدوده «جهان متمدن» (میلیاردر طلایی) را تغییر می دهد. تقریباً همه کشورهای توسعه یافته اقتصادی، من جمله، امریکا، المان، جاپان، سوئیس و انگلستان در فهرست پیرامونی ها ثبت شده اند (انگلستان جزیره جرسی را، که فقط ظاهراً در خارج از حوزه قضائی بریتانیا قرار دارد، عملاً کنترل می کند).

در میان پیرامونی های واقع در محدوده اقتصاد سرمایه داری جهانی، جزایر کیمن، ترینیداد، توباگو و دیگر کشورهای جزیره ئی حوزه دریای کارائیب متمایز می شوند. این کشورها، به عنوان مثال، ترینیداد و توباگو، تدریجاً به جمع کشورهای مستقل و آزاد از سیاستهای جهانی پیوستند. در اینجاها هیچ اثری از «دمکراسی» مشاهده نمی شود. در این جمهوریهای جزیره ئی مجازات اعدام تا کنون لغو نشده و تنبیهات بدنی در همه جا اعمال می شود. در اینجا قوه قضائیه به میزان بالا و ثابت در فساد فرورفته، تبلیغ روابط همجنسگرائی خلاف «جهان متمدن»، ممنوع است و زنان از بسیاری از حقوق شهروندی محروم شده اند. ولیکن، چنین خرده های «غیردمکراتیک» مانع از آن نمی شود که ایالات متحده امریکا این جزایر را «آزاد» بنامد. دولتهای این جزایر فعالیت کمپانیهای خارجی را در کشور مجاز ساخته و به همین منظور، برخی تغییرات در قوانین مالیاتی به عمل آوردند. حاکمیتهای جزایر در مقابل «مهمان نوازی» خود، رشوه های کوچکی می گیرند؛ رسیدن به یک تعادل منافع بدین شیوه حاصل شد.

مشتریان پیرامونی ها و «خدمات» بانکهای بین المللی

مبالغ وجوه مورد اشاره در گزارش «تین» تقریباً به ۱۰ شخصیت حقیقی میلیونر تعلق دارد، که به طور مستقیم یا به واسطه اشخاص حقوقی بر شماره حسابهای پیرامونی تسلط دارند. هر یک از این اشخاص به طور متوسط ۲ تا ۳ میلیون دالر در حساب خود دارند. ۴۷ درصد پولها مستقیماً به اشخاص حقیقی و ۵۳ درصد آن به اشخاص حقوقی تعلق دارد.

تقریباً نصف ۲۱ تریلیون دالر (دقیق تر، ۹ تریلیون و ۸ میلیارد دالر)، طبق برآورد «تین»، به ۹۲ هزار نفر از ثروتمندترین افراد (یعنی، در حدود ۱ درصد همه اشخاص حقیقی مالک داراییها در سرزمینهای پیرامونی) تعلق دارد. به طور متوسط، هر فرد این گروه از ثروتمندترین افراد جهان، در شماره حسابهای بانکههای پیرامونی خود بیش از ۱۰۰ میلیون دالر پول دارند.

بانکهها و دیگر واسطه ها و مشاوران مالی در واریز کردن پول به حساب اشخاص حقیقی در حوزه های قضائی پیرامونیه خدمات کمکی و دلالی ارائه می دهند. همانطور که جیمس هنری می گوید، ساختارهای رسمی، «گروههای فعال دستیاران حرفه ای وابسته به عرصه های خدماتی، حقوقی، حسابداری و خدمات سرمایه گذاری بانکداری خصوصی» در واریز کردن پولهای غیرشفاف به حساب نخبگان دنیای مالی یاری می رسانند. به منظور ارائه این نوع خدمات «حیاتی»، اغلب بانکهای بزرگ در اواخر قرن گذشته، واحدهائی به نام بانکداری خصوصی تأسیس کردند. بانک متحد سویس، بانک اعتبارات سویس و بانک امریکائی گلدمن ساکس، بزرگترین بانکها در بخش ارائه خدمات بانکداری خصوصی شناخته می شوند. ممکن است، امروز نتوان هیچ بانک فراملی را نام برد، که با مشتریان غیررسمی کار نکند یا به مشتریان خود خدمات جانبی ارائه ندهد. بر اساس برخی ارزیابی ها، ۱۴-۱۷ درصد ثروت های مالی برون مرزی و تعهدات بانکهای جهان به کشورهای پیرامونی تعلق می گیرد.

سازمان «تین»، پنجاه بانک پیشرو جهانی مشغول به کسب و کار مخفیانه را معین کرده است. با شرکت همه پنجاه بانک، طبق برآورد «تین»، نزدیک به ۱۲ تریلیون دالر، یعنی، تقریباً نصف همه پول صندوقهای غیررسمی به سرزمینهای پیرامونی انتقال می یابد. این شاخص در سال ۲۰۰۵ شامل ۵ تریلیون و ۴ میلیارد دالر بود؛ بدین ترتیب، معلوم می شود که در طول پنج سال، تا میزان بیش از دو برابر افزایش یافته است. دو ردیف اول فهرست را (تا سال ۲۰۱۰)، بانکهای متحد و اعتبارات سویس به خود اختصاص می دادند. سه رتبه بعدی را بانکهای مشهور جهانی اروپا مانند HSBC، بانک مرکزی المان و BNPپاریس احراز می کنند. پس از اینها، بانکهای وال استریت، از جمله، جی پی مورگان چیس، بانک امریکا، مورگان استنلی، ولس فارگو و گلدمن ساکس ردیفهای ۱ تا ۱۰ را به خود اختصاص داده اند. ۶ تریلیون دالر به حسابهای جانبی بانکهای ردیفهای ۱ تا ۱۰ واریز شده است (یعنی ۵۰ درصد از جمع کل مبلغ متعلق به ۵۰ بانک بزرگ).

جریان پول به مراکز مالی پیرامونی از کجا سرازیر می شود؟

بخش عمده وجوه هنگفت از مراکز مالی بزرگ جهانی: نیویورک، لندن، زوریخ، هنگ کنگ، توکیو به بنگاههای مالی کشورهای پیرامونی واریز می شود. کشورهایی با مدل اقتصادی آنگلوساکسونی، یعنی امریکا و انگلیس از پیرامونی ها به ویژه فعالانه استفاده می کنند. از ۱۰۰ کمپانی صاحب سرمایه های هنگفت انگلیس، که در فهرست بورس اوراق بهادار لندن جای گرفته اند، مجموعاً ۲ کمپانی از خدمات جانبی استفاده نمی کند. مابقی آنها بیش از ۸۰۰۰ مؤسسه خواهر در حوزه قضائی پیرامونی ها در سراسر جهان در زیر مجموعه خود دارند. قلمرو گرنزی، جرسی و جزایر مین از چندین قرن پیش جزو مناطق پیرامونی بریتانیا هستند. شرکتهای چندملیتی امریکا (بعد از مؤسسات انگلیسی) فعالترین استفاده کنندگان خدمات غیررسمی به حساب می آیند. ۸۳ کمپانی از یک صد کمپانی بزرگ امریکا، که سهام آنها در بازارهای بورس خرید و فروش می شود، دارای مؤسسات خواهر در مناطق پیرامونی می باشند.

سیل سرمایه ها همچنین از کشورهای صادرکننده مواد خام و مصنوعات در حجم بزرگ، در وهله اول از کشورهای صادرکننده نفت به مناطق پیرامونی جاری می شود. در عرض سالهای ۱۹۷۰-۲۰۱۰، بر اساس بررسی های «تین»، از کویت ۴۹۶ میلیارد دالر، از عربستان سعودی ۳۰۸ میلیارد دالر، از نیجریه ۳۰۶ میلیارد دالر خارج شده است. در

طول سالهای ۱۹۹۰-۲۰۱۰، از روسیه، یکی از پیشروان ذینفعان درآمدهای غیررسمی، ۷۹۸ میلیارد دلار (سالانه به طور متوسط، تقریباً ۴۰ میلیارد دلار) به مناطق پیرامونی سرازیر شده است. داده های رسمی بانک مرکزی فدراسیون روسیه نیز برآوردهای «تین» را تأیید می کنند. بدین ترتیب، خروج خالص سرمایه از روسیه در سال ۲۰۱۰ بالغ بر ۳۴ میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار و در سال ۲۰۱۱، ۸۰ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار بوده است. پیش بینی ها از افزایش آن به بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ حکایت می کنند. **جیمس هنری** مدیر تحقیقات «تین» معتقد است که بخش اعظم سرمایه های روسیه، در جریان خصوصی سازی دارائیهای دولتی خارج شد.

روسیه را فقط چین با انتقال ۱ تریلیون و ۲۰۰ میلیارد دلار سرمایه به پیرامونی ها پشت سر گذاشت. البته، داده های مرتبط با چین، یک دوره ۴۰ ساله از سال ۱۹۷۰ را، در رابطه با روسیه، دوره ۲۰ ساله را در بر می گیرد. بنا بر این، روسیه به لحاظ شاخص متوسط سالانه فرار سرمایه خصوصی به پیرامونی ها، پیشتاز بی چون و چرا در میان کشورهای خارج از محدوده مناطق «میلیاردرهای طلائی» محسوب می شود. در ردیفهای پس از روسیه، به ترتیب کشورهای کوریا با ۷۷۹ میلیارد دلار، برزیل، با ۵۲۰ میلیارد دلار و کویت با ۴۹۶ میلیارد دلار (در سالهای ۱۹۷۰-۲۰۱۰) جای می گیرند. در رابطه با برآورد حداقلی از جمع کل وجوه واریز شده به حسابهای بانکی غیررسمی (حداقل ۲۱ تریلیون دلار)، سهم روسیه ۴ درصد می باشد.

(ادامه دارد)...

* پروفیسور، دکتر علوم اقتصاد، مدیر مرکز پژوهشهای اقتصادی روسیه

بنام «سرگنی فیودوروویچ شاراپوف»

<http://www.fondsk.ru/news/2013/01/23/chernye-dyry-mirovoj-ekonomiki-i.html>

۳ اسفند- حوت ۱۳۹۱